

Letter of credit اعتبارات اسنادی

کانون وکلای دادگستری استان مرکزی

اعتبارات اسنادی Letter of credit

سعید رخشان

چکیده

همواره، شیوه ی پرداخت ثمن معاملات در معاملات بین المللی از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

شیوه های مختلفی را بازرگانان در این زمینه تجربه کرده اند. از آن جمله اند: پرداخت نقدی، پرداخت برآوتی، پرداخت از طریق حساب باز و پرداخت از طریق اعتبارات اسنادی.

پرداخت به شیوه ی اعتبارات اسنادی، از ابتدا در قرن هجدهم از اروپا پا گرفت و آغاز شد.

اعتبار اسنادی مکانیزمی است که بوسیله آن، وجه کالای ناشی از صادرات و واردات، از طریق سیستم بانکی دو کشور، با رعایت ضوابط و مقرراتی، از طرف خریدار به فروشنده پرداخت می شود.

از آنجایی که پشتوانه ی این پرداخت، سیستم بانکی است و از اطمینان بیشتری در مقایسه با سایر شیوه های پرداخت برخوردار است؛ روز به روز شاهد شیوع این نحوه ی پرداخت هستیم.

در این مقاله، زوایای مختلف علمی و کاربردی اعتبارات اسنادی مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

* وکیل پایه یک دادگستری-کارشناس ارشد حقوق خصوصی

Letter of credit اعتبارات اسنادی

کانون وکلای دادگستری استان مرکزی

انسان موجودی است دارای طبع مدنی و اجتماعی و این بدان معناست که زندگی فردی و به دور از اجتماع، برای انسان دشوار و می توان گفت تقریباً غیرممکن است. هریک از افراد جامعه، به کار دیگران احتیاج دارد و رفع این احتیاجات به صورت متقابل، روابطی را به وجود می آورد که متنوع و گوناگون است.

خصیصه ی دیگر انسان، جلب منفعت و سودجویی است و در جامعه، هر یک از انسانها سعی بر آن دارد که نفع بیشتری را به دست آورد و ناگزیر، برخورد منافع پیش می آید و کسب منافع بیشتر، منجر به نزاع و کشمکش می شود. برای رفع نزاع و ایجاد هماهنگی در کسب منافع و جلوگیری از آشوب و اغتشاش، قواعد و مقرراتی لازم است که به آن حقوق می گویند.

گسترش جوامع بشری، پیشرفت علوم و تکنولوژی، زندگی جهانی، انسان را نیازمند همکاری متقابل و ایجاد روابط گسترده ی بازرگانی نموده است. اشخاص ساکن سرزمینها و کشورهای مختلف با تابعیت های متفاوت، از طریق وسایل ارتباطی سریع، نظیر کامپیوتر، تلفن، فکس و... با یکدیگر در تماس هستند؛ بدون آنکه شناخت کاملی از یکدیگر داشته باشند. طرفین در موقعیت نیستند تا بتوانند اعتبار، حُسن شهرت، توانایی مالی و پایبندی یکدیگر را نسبت به تعهدات خود ارزیابی کنند و می شوند در صورت انجام یک معامله، خطری آنها را تهدید نمی کند.

وانگهی، در نظام بین المللی، بخش زیادی از نقل و انتقالات پول، بابت مبادلات تجاری، از طریق بانکها انجام می شود.

به طور کلی، شایع ترین روشهای پرداخت در معاملات بین المللی عبارتند از:

۱- پرداخت نقدی

۲- پرداخت دیداری

۳- پرداخت براتوی (برات ساده و برات اسنادی) یا وصول اسنادی Documentary collection

۴- پرداخت از طریق اعتبارات اسنادی L/c

۵- پرداخت از طریق حساب باز Open account

Letter of credit اعتبارات اسنادی

کانون وکلای دادگستری استان مرکزی

در این نوشتار ما به یکی از این روشهای پرداخت که از مهمترین و مطمئن ترین این روشها نیز می باشد، تحت عنوان اعتبارات اسنادی می پردازیم.

مفهوم و تعریف اعتبار اسنادی

اعتبار اسنادی، تکنیک رد و بدل نمودن پول کالاها و خدمات براساس اسناد توسط بانک است. دو بازرگان در دو کشور دور از یکدیگر که آشنایی با وضع و حال یکدیگر ندارند؛ به واسطه ی دو بانک، یکی بانک طرف واردکننده و دیگری بانک طرف صادرکننده، وارد معامله می شوند و بانکهای مذکور، حسن جریان معامله، یعنی پرداخت بهای کالاها یا خدمات خریداری شده و نیز ترتیب حمل صحیح آنها از کشور مبدأ به کشور مقصد را تضمین می کنند.

بنابراین، طبق ماده ۲ مقررات متحدالشکل (ucp500) اعتبارات اسنادی به معنی ترتیبی است که به موجب آن، یک بانک (بانک گشایش کننده اعتبار) بنا به تقاضا و براساس دستورات یک مشتری (متقاضی اعتبار) یا از طرف خود، موظف می شود تا در مقابل اسناد مقرر شده در قرارداد گشایش اعتبار، مشروط به رعایت شرایط مندرج در اعتبار، یکی از اقدامات زیر را انجام دهد:

- ۱- پرداختی را به شخص ثالث (ذینفع اعتبار) یا به حواله کرد او انجام دهد، یا بروات صادره توسط ذینفع را قبول و پرداخت کند.
- ۲- به بانک دیگری اجازه دهد که این پرداخت را انجام دهد و یا چنین برواتی را قبول کند.

۲- همان- صفحه ۱۸۵

۱- محمودخاوری- حقوق بانکی- صفحه ۱۴

۳- دکتر محمدعلی اعلائی فرد- جزوه ی حقوق تجارت بین الملل (پرداختهای بین المللی)- صفحه اول

۳- به بانک دیگری اجازه معامله دهد.

به طور خلاصه، اعتبار اسنادی عبارتست از: «تعهد مشروط بانک گشاینده اعتبار به پرداخت وجه در مقابل ذینفع» اعتبار به بیان دیگر، اعتبار اسنادی تعهد بانک گشاینده اعتبار به پرداخت یا قبول پرداخت- در آینده- وجه اعتبار در مقابل ذینفع اعتبار است مشروط بر آنکه ذینفع اعتبار، شرایط و مقررات مندرج در اعتبار اسنادی را رعایت و اسناد مقرر شده را در موعد مقرر ارائه داده باشد.

Letter of credit اعتبارات اسنادی

کانون وکلای دادگستری استان مرکزی

به زبانی ساده، «اعتبارات اسنادی، تعهد مشروط توسط یک بانک به بانک دیگری می باشد.»

بنابراینچه گفته شد، اعتبار اسنادی سندی بانکی است که دارای ماهیت قراردادی می باشد و قواعد حاکم بر آن، ریشه در عرف و عادت بانکداری و رویه ی بانکداران دارد.

ارکان اعتبار اسنادی

الف) بانک گشاینده ی اعتبار (Opening Bank): مهترین و اساسی ترین رکن هر اعتبار اسنادی، بانک گشاینده ی اعتبار است که در مقابل ذینفع اعتبار، متعهد مشروط به پرداخت وجه اعتبار است.

ب) متقاضی اعتبار اسنادی (applicant opener): شخصی است که از بانک گشاینده ی اعتبار اسنادی در خواست می کند تا نسبت به افتتاح اعتبار به نام و به نفع ذینفع اعتبار، اقدام و از طرف وی، متعهد مشروط به پرداخت وجه اعتبار بشود.

ج) بانک ابلاغ کننده (Advising Bank): بانکی است که از طرف بانک گشاینده ی اعتبار انتخاب شده تا متن اعتبار نامه ی اسنادی را به ذینفع اعتبار ابلاغ کند. بدین ترتیب، بانک ابلاغ کننده ی اعتبار اسنادی، صرفاً یک واسطه ی بین بانک گشاینده ی اعتبار و ذینفع اعتبار اسنادی می باشد.

د) ذینفع اعتبار اسنادی (Beneficiary): شخصی است که اعتبار اسنادی به نام و به نفع او توسط بانک گشاینده ی اعتبار باز شده است و در صورت رعایت شرایط اعتبار، وجه اعتبار را دریافت خواهد نمود.

ه) بانک پرداخت کننده (Paying Bank): بانکی است که از طرف بانک گشاینده ی اعتبار، انتخاب شده و پذیرفته است که چنانچه ذینفع اعتبار اسنادی با رعایت شرایط اعتبار، اسناد را ارائه دهد؛ نسبت به پرداخت وجه اعتبار اقدام کند.

مزایای اعتبار اسنادی

۱- اطمینان فروشنده از اینکه پس از ارائه ی اسناد حمل، وجه اعتبار را مطابق شرایط اعتبار، از بانک کارگزار یا تأیید کننده دریافت می کند.

۲- امکان کنترل تاریخ حمل و تحویل نهایی کالا.

Letter of credit اعتبارات اسنادی

کانون وکلای دادگستری استان مرکزی

۳- تحصیل اسناد حمل، مطابق با مفاد موافقت اولیه شرایط قرارداد میان طرفین.

۴- اطمینان از اینکه پرداخت وجه اعتبار به فروشنده، فقط بعد از انتقال و فک مالکیت کالا از وی صورت می گیرد.

۵- امکان کسب تسهیلات بیشتر برای فروشنده در مقابل اعتبار گشایش یافته برای تهیه ی کالا ی سفارش شده.

۶- تعهد بانک برای پرداخت بهای کالا و خدمات به جای خریدار.

انواع اعتبار اسنادی

۱- اعتبار اسنادی وارداتی یا صادراتی: به اعتباری که خریدار برای واردات به کشور خود گشایش می کند اعتبار وارداتی و این اعتبار از لحاظ فروشنده کالا که در کشور دیگر قرار دارد اعتبار صادراتی می باشد.

۲- اعتبار اسنادی قابل برگشت (Revocable L/c): در این نوع اعتبار، خریدار و یا بانک گشایش کننده اعتبار می تواند بدون اطلاع ذینفع، هرگونه تغییر یا اصلاحی در شرایط اعتبار به وجود آورد (بدون اجازه فروشنده). واضح است از این نوع اعتبار استفاده چندانی نمی شود، زیرا فروشنده اطمینان لازم را نسبت به پایدار ماندن اعتبار و انجام تعهدات خریدار ندارد. با کمال تعجب اگر خریدار ایرانی بخواهد اعتبار قابل برگشت گشایش نماید؛ سیستم بانکی از وی مجوز خاص بانک مرکزی را مطالبه می نماید. در حالیکه اعتبار غیر قابل برگشت احتیاجی به مجوز ندارد!

۳- اعتبار اسنادی غیر قابل برگشت (Irrevocable L/c): در اعتبار اسنادی غیر قابل برگشت هرگونه تغییر شرایط اعتبار از جانب خریدار یا بانک گشایش کننده ی اعتبار موقوف به موافقت و رضایت فروشنده بوده. فروشندگان معمولاً از این گونه اعتبار استقبال بیشتری می کنند. براساس آخرین مقررات اتاق بازرگانی بین المللی، در صورت عدم تصریح و سکوت در اعتبار اسنادی مبنی بر قابل برگشت یا غیرقابل برگشت بودن آن، اعتبار غیرقابل برگشت خواهد بود.

۴- اعتبار اسنادی تأیید شده (Confirmed L/c): اعتباری است که خریدار ملزم می شود تا اعتبار صادره از سوی بانک خود را به تأیید هر بانک معتبر دیگر که مورد نظر فروشنده است برساند. این نوع اعتبار اسنادی حاکی از اطمینان نداشتن به حیثیت اعتباری بانک صادر کننده و یا وضعیت متزلزل سیاسی یا اقتصادی کشور خریدار است.

Letter of credit اعتبارات اسنادی

کانون وکلای دادگستری استان مرکزی

- ۵- اعتبار اسنادی تأیید نشده (unconfirmed L/c): این نوع اعتبار در شرایط متعارف و بدون نیاز به تأیید بانک دیگری گشایش می‌یابد. اگر در شرایط اعتبار کلمه Confirmed ذکر نشود آن اعتبار تأیید نشده تلقی می‌شود.
- ۶- اعتبار اسنادی قابل انتقال (Transferable L/c): به اعتباری گفته می‌شود که طبق آن، ذینفع اصلی حق دارد همه یا بخشی از اعتبار گشایش شده را به شخص یا اشخاص انتقال دهد. در واقع این اعتبار یک امتیاز برای فروشنده محسوب می‌شود.
- ۷- اعتبار اسنادی غیرقابل انتقال (Untransferable L/c): به اعتباری گفته می‌شود که ذینفع حق واگذاری کل یا بخشی از آن را به دیگری ندارد. در تجارت بین الملل عرف بر غیرقابل انتقال بودن اعتبار است و همچنین در ایران برای گشایش اعتبار قابل انتقال نیاز به مجوز بانک مرکزی می‌باشد.
- ۸- اعتبار اسنادی نسبه یا مدت دار (Usance L/c): اعتباری است که وجه اعتبار، بلافاصله پس از ارائه اسناد از سوی ذینفع، پرداخت نمی‌شود، بلکه پرداخت وجه آن، بعد از مدت تعیین شده صورت می‌گیرد. در واقع، فروشنده به خریدار مهلت می‌دهد که بهای کالا را پس از دریافت و فروش آن بپردازد. معامله یوزانس معمولاً در کشورهایی انجام می‌گیرد که کمبود ارز دارند.
- ۹- اعتبار اسنادی دیداری (At sight L/c): اعتباری است که طبق آن بانک ابلاغ کننده پس از رویت اسناد حمل ارایه شده از طرف ذینفع (فروشنده)، در صورت رعایت تمامی شرایط اعتبار از سوی وی، بلافاصله وجه آن را پرداخت می‌کند.
- ۱۰- اعتبار اسنادی پشت به پشت (اتکایی) (Back to Back L/c): این نوع اعتبار اسنادی متشکل از دو اعتبار جدا از هم است. اعتبار اول به نفع ذینفع گشایش می‌یابد که خود به هر دلیلی قادر به تهیه و ارسال کالا نیست. به همین جهت با اتکا بر اعتباری که به نفع وی گشایش یافته است اعتبار دیگری برای فروشنده دوم (ذینفع دوم) که می‌تواند کالا را تهیه کند، از طرف ذینفع اول گشایش می‌یابد.
- ۱۱- اعتبار اسنادی ماده قرمز (Red clause L/c): در این نوع اعتبار فروشنده می‌تواند قبل از ارسال کالا، وجوهی را به صورت پیش پرداخت از بانک ابلاغ کننده یا تایید کننده دریافت کند. علت این نام گذاری آن است که اولین بار که این اعتبار گشایش یافت، بانک باز کننده اعتبار، برای جلب توجه بانک ابلاغ کننده، شرایط اعتبار را - به مقداری از وجه اعتبار به عنوان پیش پرداخت - با جوهر قرمز نوشت که از آن به بعد به اعتبار ماده قرمز معروف است.

Letter of credit اعتبارات اسنادی

کانون وکلای دادگستری استان مرکزی

۱۲- اعتبار اسنادی گردان (Revolving L/c): اعتباری است که پس از هر بار استفاده ذینفع از اعتبار، همان مبلغ اسناد تا سطح اعتبار اولیه افزایش می یابد. در واقع بدون احتیاج به افتتاح یا اصلاح اعتبار جدید، اعتبار موجود خود به خود تجدید می شود.

گشایش اعتبار اسنادی

اعتبار اسنادی فقط توسط شعب ارزی بانکها انجام می پذیرد. متقاضی (خریدار) پس از انعقاد قرارداد با فروشنده ی کالا یا خدمات، به بانک مورد نظر خود مراجعه و پس از افتتاح حساب ارزی/ ریالی، فرم در خواست اعتبار را تکمیل و همراه با مدارک خواسته شده، به بانک گشاینده ی اعتبار اسنادی جهت ابلاغ آن به ذینفع اعتبار ارائه می دهد. در ضمن، ارائه ی کارت بازرگانی معتبر و عدم وجود بدهی سررسید گذشته یا معوق به سیستم بانکی جزء پیش شرطهای خریدار/ متقاضی می باشند.

مدارکی که متقاضی باید به فرم درخواست اعتبار خود ضمیمه نماید شامل موارد ذیل می باشند:
الف) فرم تکمیل شده ی اطلاعات مشتری جهت بررسی درخواست گشایش اعتبار اسنادی.
ب) ارائه ی وکالتنامه ی رسمی جهت ترخیص کالا از انبار، توسط بانک.

ج) بیمه نامه از یکی از شرکتهای معتبر داخلی به نفع بانک.

د) پیش فاکتور یا قرارداد فروش معتبر که توسط کارگزار فروشنده تصدیق شده باشد.

ه) ثبت سفارش بازرگانی ممهور به مهر وزارت بازرگانی.

با توجه به در خواست متقاضی اعتبار، بانک گشاینده ی اعتبار، پس از بررسی کامل مدارک و رعایت قوانین و مقررات در این خصوص، نسبت به تهیه و تنظیم متن اعتبار اسنادی به زبان انگلیسی و ارسال آن از طریق سیستم سوئیفت به بانک کارگزار/ ابلاغ کننده اقدام خواهد نمود و نسخه ای از متن اعتبار اسنادی را در اختیار متقاضی اعتبار اسنادی خواهد گذاشت.

به محض اینکه ذینفع/ فروشنده، متن اعتبار اسنادی را از بانک ابلاغ کننده دریافت نمود؛ باید آن را به دقت مطالعه و با قرارداد فروش، مطابقت دهد. چنانچه مغایرتی مشاهده کرد و یا متوجه شد که نمی تواند مطابق با شرایط و مواد اعتبار اسنادی در موعد مقرر اقدام به حمل

Letter of credit اعتبارات اسنادی

کانون وکلای دادگستری استان مرکزی

کالا و ارائه ی اسناد یا تأیید اسناد نماید؛ از متقاضی اعتبار/خریدار، باید بخواهد تا از بانک گشاینده ی اعتبار، درخواست صدور اصلاحیه ی اعتبار را به عمل آورد. در غیر اینصورت، به ارسال کالا توسط شرکتهای حمل و نقل اقدام خواهد کرد.

اصلاحیه اعتبار اسنادی

به طور کلی، هرگونه تفسیر در شرایط و متن اعتبار اسنادی، در چارچوب مقررات متحدالشکل بین المللی و مقررات داخلی انجام می پذیرد. در برخی شرایط، ایجاد تغییرات در متن اعتبار، منوط به اخذ مجوزهای لازم از سوی وزارت بازرگانی و یا سایر ادارات ذیربط می باشد. در برخی موارد، صدور الحاقیه ی بیمه نامه جهت حمل کالا نیز ضروری است.

بانک گشاینده ی اعتبار، متن اصلاحیه را تنظیم و از طریق سیستم سوئیفت، به بانک ابلاغ کننده برای ذینفع اعتبار، ارسال می کند.

شایان ذکر است که هرگونه اصلاح و یا ابطال اعتبار اسنادی، منوط به تأیید و قبول طرفین است.

براساس مقررات بین المللی، در صورت عدم پرداخت هزینه های مربوط به ابلاغ سوئیفت اعتبار اسنادی گشایش یافته و اصلاحیه های مربوطه توسط فروشنده، خریدار/ متقاضی موظف به پرداخت هزینه های مذکور می باشد.

واریز و تسویه نهایی اعتبار اسنادی

ذینفع اعتبار اسنادی بعد از حمل کالا و تهیه و تأیید اسناد، قبل از انقضای سررسید اعتبار، اسناد موصوف را به بانک ابلاغ کننده ی اعتبار، ارائه می دهد.

بانک مزبور، هفت روز بانکی فرصت رسیدگی به اسناد را داشته و چنانچه مغایرتی در اسناد مشاهده نمود؛ نسبت به پرداخت یا تعهد پرداخت- پس از اخذ پوشش از بانک گشاینده ی اعتبار- اقدام خواهد نمود.

بانک گشاینده ی اعتبار، متقاضی اعتبار را از وصول اسناد مطلع نموده و از متقاضی اعتبار در خواست می نماید تا از طریق بانک، برای تسویه حساب و اخذ اسناد، اقدام نماید. در این مرحله، بانک گشاینده ی اعتبار، با توجه به میزان پیش پرداخت هنگام گشایش اعتبار و نوع اعتبار(دیداری- مدت دار) نسبت به محاسبه ی هم ارز ریالی اسناد اعتبار، اقدام و پس از دریافت مابقی ریالی، نسبت به واریز اسناد و ظهرنویسی اسناد عمل خواهد کرد.

Letter of credit اعتبارات اسنادی

کانون وکلای دادگستری استان مرکزی

اینک، بانک گشاینده ی اعتبار، در ظهر بارنامه که به نام بانک مزبور صادر شده است، نسبت به انتقال مالکیت اقدام و در شرح سیاهه ی تجاری، موضوع وصول حق ثبت سفارش را درج می کند. بدین ترتیب، اسناد ظهرنویسی شده و در اختیار متقاضی اعتبار گذاشته می شوند. متقاضی اعتبار/ خریدار، بارنامه ی ظهرنویس شده را به نمایندگی شرکت حمل و نقل ارائه می دهد و برگ ترخیص کالا را اخذ می نماید و همراه سایر اسناد، برای ترخیص کالا به گمرک مربوطه مراجعه نمود.

"نکته ی مهم اینک: انجام عملیات تسویه، واریز، ظهرنویسی و تحویل اسناد، در یک مرحله انجام می گیرد."

تضمینات اعتبار اسنادی

اعتبار اسنادی در قبال یک یا تلفیقی از چند تضمین معتبر بانکی نظیر: وثیقه ملکی، مسدود نمودن سپرده ی مدت دار بانکی، اوراق مشارکت تضمین شده توسط دولت یا بانکهای دولتی، ضمانت نامه بانکی صادر و وجه آن پرداخت می گردد.

نتیجه

چنانچه دیدیم، اعتبارات اسنادی یکی از متداولترین و مطمئن ترین شیوه های پرداخت بین المللی است که با عنایت به مزایای فراوان آن که در متن مقاله به پاره ای از آنها اشاره گردید؛ مورد استقبال اشخاص حقیقی و حقوقی که در امر صادرات فعال می باشند قرار گرفته است.

بانکهای داخلی و خارجی در این شیوه ی پرداخت، فعالیت گسترده ای دارند که هم باعث رونق اقتصادی می گردد و هم

در جلب منفعت (کارمزد) برای بانکها اهمیت به سزایی دارد؛ از این رو به آن روی خوش نشان داده اند و در این زمینه بایکدیگر به رقابت می پردازند و تبعاً در این رقابت، بانکی اقبال خواهد داشت که سیستم بانکی خود را به فن آوریهای به روز و جهانی آراسته کند و در سایه

اعتبارات اسنادی Letter of credit

کانون وکلای دادگستری استان مرکزی

ی این فن آوریهای جدید، بتواند به سرعت و دقت بیشتری نسبت به رقبای خود، در جلب نظر مشتریان خوش بدرخشد و گوی سبقت را
برباید.

وانگهی، اشخاص و بازرگانان نیز با اتکاء به سیستم های بانکی و فراغ بال و آسودگی خیال به تجارت می پردازند و از این شیوه ی
پرداخت کار آمد و مطمئن، نهایت بهره را می بردند.

Letter of credit اعتبارات اسنادی

کانون وکلای دادگستری استان مرکزی

منابع و مأخذ

۱- مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی

۲- دکتر اعلائی فرد- محمدعلی- جزوه درسی حقوق تجارت بین الملل (پرداختهای بین المللی)- انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد میمه اصفهان-۱۳۹۱

۳- خاوری- محمود- حقوق بانکی- انتشارات موسسه عالی بانکداری- چاپ سوم- پائیز ۱۳۷۵

۴- اینترنت